נקוט דרב ביבי בידך. דאמר רב אין הלכה כרבי מונא שאמר שחוזר לראש וכן הלכה דאין צריך לחזור לראש דהלכה כרב באיסורי דאמר כן ורבי יוחנן קאי כוותיה בפרק בתרא דר"ה (דף לד: ושם) דאמר שאם שמע תשע תקיעות בתשע שעות ביום יצא ומסייס התם תניא נמי הכי ומייתי הא ופריך והא אמר רבי יוחנן משום ר"ש בן יהוצדק כדי לגמור את כולה חוזר לראש ומשני הא דידיה הא דרביה ומדתניא כוותיה שמע מינה הלכתא כוותיה ומכאן סומך ר"י כשעומד באמת ויליב שממתין עד שיאמר עם הצבור קדושה וברכו ואמן יהא שמיה רבא:

שקידש אחיו את אחותה. דווקא קידש אומריס לו הממתן מליסא דכיון דאינה עדיין אלא ארוסה נראה שנושא אחות זקוקתו אבל אם נשאה אשתו גמורה היא ואין צריך להמתין דהא פקע זיקה לגמרי ודווקא קידש אחר נפילה אבל קודם נפילה שלא היתה אחות זקוקתו בשעת הקדושין אין אומריס לו הממתן שהרי לא היתה שום זיקה מעולם וטעמא דר' יהודה משום דסבר יש זיקה[ט]:

[ט]**תפלין** אינן צריכין שרטוט. פירש ר"ת דכן הלכה:

[ט]**קנקנתום** חרתא דאושכפי. פירש הקונטרס[ק] ארמינט"א וקשיא דא"כ יהא אסור להטיל ארמינ"ט לתוך הדיו אלא ש"מ דקנקנתוס לא הוי ארמינ"ט דהכי נמי משמע התם[ר] דמפרש טעמא דקנקנתוס אסור משום דכתיב (במדבר ה) וכתב ומתה גבי סוטה כתב שיכול למחות ודיו שיש בו קנקנתוס אינו יכול למחות וא"כ ש"מ דקנקנתוס לאו היינו ארמינ"ט שהרי בכל יום אנו מטילין ארמינ"ט לתוך הדיו שלנו ואפ"ה מחקינן ליה שפיר ונראה כדפי' רשב"ם בעירובין (דף יג. ושם) דקנקנתוס היינו ויטריול"ו ונהי דאמרינן התם שהיא ירוקה[ש] מ"מ י"ל שמשחרת כששוחקים אותה הדק הדק:

ליפתרא

סירוסין. למפרע כמו סרס את המקרא ודרשהו[פ] וכן יצא מחותך או מסורס (נדה דף כח.): **דחייש ליחידאה.** במקום שהיחיד מחמיר ורבים מקילין: **שומרת יבם.** מצפה ליבמה ומצוה בגדול ליבם[ע] בא אחד מן האחין וקידש את אחותה של יבמה אחר שנפלה היבמה לפניהן: **אומרים לו המתן.**

סירוסין לא יצא ר' מונא אומר משום רבי יהודה אף בסירוגין אם שהה כדי לגמור את כולה חוזר לראש אמר רב יוסף הלכה[פא] כר' מונא שאמר משום ר' יהודה א"ל אביי לרב יוסף כדי לגמור את כולה מהיכא דקאי לסיפא או דלמא מרישא לסיפא א"ל מרישא לסיפא דא"כ[פב] נתת דבריך לשיעורין אמר ר' אבא א"ר ירמיה בר אבא אמר רב הלכה כרבי מונא[פג] ושמואל אמר אין הלכה כרבי מונא בסורא מתנו הכי בפומבדיתא מתנו הכי אמר רב כהנא אמר רב הלכה כרבי מונא ושמואל אמר אין הלכה כר' מונא רב ביבי מתני איפכא רב אמר אין הלכה כר' מונא ושמואל אמר הלכה כר' מונא אמר רב יוסף נקוט דרב ביבי בידך[פג] דשמואל הוא[פד] דחייש ליחידאה דתנן[פה] שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה משום ר' יהודה בן בתירה אמרו אומרים לו המתן[פו] עד שיעשה אחיך הגדול מעשה אמר שמואל[פז] הלכה כר' יהודה בן בתירה. ת"ר[פח] השמיט בה סופר אותיות או פסוקין וקראן הקורא [א] כמתורגמן המתרגם יצא מיתיבי[פט] היו בה אותיות מטושטשות או מקורעות אם רשומן ניכר כשרה ואם לאו פסולה[צ] לא קשיא הא בכולה הא במקצתה ת"ר[צא] השמיט בה הקורא פסוק אחד לא יאמר אקרא את כולה ואח"כ אקרא אותו פסוק אלא קורא מאותו פסוק ואילך[צב] נכנס לבית הכנסת ומצא צבור שקראו חציה לא יאמר אקרא חציה עם הצבור ואח"כ אקרא חציה אלא קורא אותה מתחילתה ועד סופה: מתנמנם יצא וכו': היכי דמי[צג] מתנמנם אמר רב אשי נים ולא נים[צד] תיר ולא תיר דקרו ליה ועני ולא ידע לאהדורי סברא וכי מדכרו ליה מידכר: היה כותבה דורשה ומגיהה אם כוון לבו יצא וכו': היכי דמי אי דקא מסדר פסוקא פסוקא וכתב לה כי כוון לבו מאי הוי על פה הוא אלא דכתב פסוקא פסוקא וקרי ליה ומי יצא

מלכוסקה: **עד שיעשה אחיך הגדול מעשה.** ביבמתו או לחלוץ או ליבם אבל בעוד היבמה (מ) לפני כולן לחלוץ או לייבם הרי היא לכל אחד כאשתו על ידי זיקת יבום ואסור באחותה משום אחות אשה דקסבר יש זיקה אפי' בתרי וכל שכן בחד ופליגי רבנן עליה ואמרי הואיל ושני אחים הן אין זיקתו[נ] מיוחדת להיות מוטלת על אחד מהן להיות כאשתו ומותר באחותה: **השמיט.** דילג בה הסופר פסוק אחד וקראן הקורא[נא]: **כמתורגמן המתרגם.** על פה: **תיר.** ער: **אהדורי סברא.** דבר הבא מבינת הלב: **דקא מסדר פסוקא.** על פה וכתב ליה וקתני יצא ע"י קריאת אותו סידור: **הלכה כדברי האומר כולה.** צריך לקרות ופליגי בה תנאי בתתי' מהיכן קורא אדם את המגילה ויוצא בה ידי חובתו רבי מאיר אומר כולה ר' יהודה אומר מאיש יהודי: **דמנחא מגילה קמיה.** ומעתיק ממנה: **מסייע ליה לרבה.** מתני' דקתני יצא וליכא לאוקמה אלא במעתיק מן הכתב מסייע ליה לרבה: **דלמא דאיתרמי ליה.** לעולם מותר לכתוב בלא העתק ומתני' דאתרמי ליה מגילה ומעתיק ממנה ואיצטריך לאשמעינן דהיכא דמעתיק ממנה אם כוון לבו יצא: **התעיף עיניך בו ואיננו.** אם תכפול עיניך ממנה הרי היא משתכחת ממך כהרף עין: **דבי בר חבו.** מוכר תפילין הוה כדאמרינן בבבא מציעא (דף כט:) תפילין דבי בר חבו שכיחי: **והלכתא כו'.** כך הלכה למשה מסיני: **מיגרם גריסין.** שגורות בפי הכל: **סמא.** [פ] זרעין בלשון קודש אורפומניט"ו בלעז: **סקרתא.** לבע אדום שצובעין בו תריסין: **קומא.** שרף אילן: חרתא

יא מיי' פ"ב מהלכות מגילה הלכה א טוש"ע א"ח סימן תרל סעיף ה:
יב מיי' פ"ז מהל' יבום והליצה הלכה ח סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סימן קנט סעיף ה:
יח ג ד ה מיי' פ"ב מהל' מגילה הלכה י סמג עשין מד"ס ד טוש"ע א"ח סימן תרל סעיף ג:
יט ו מיי' שם הלכה א טוש"ע שם סעיף ו:
כ ז מיי' פ"ב שם הלכה ב:
כא ח מיי' שם פ"ב הלכה ו טוש"ע שם סעיף יג:
כב ט מיי' פ"א מהל' תפילין הלכה יב טוש"ע י"ד סימן רעד סעיף ב:
כג י מיי' שם טוש"ע א"ח סי' לב סעי' ו:
כד כ מיי' שם טוש"ע י"ד סימן רפח סעיף ח:
כה ל מיי' שם טוש"ע א"ח סימן לב סעיף כט וסעיף לא:

גליון הש"ס

גמרא עד שיעשה אחיך הגדול. במתניתין יבמות דף מא איתא ובמתניתין במשניות איתא כן ועיין בתוי"ט שם: [מכת"י **שם אסור לכתוב.** ע' יומא לז ע"ב בתוס' ד"ה בסירוגין]: **שם שהלך לעבר שנה.** עיין יבמות קטו ע"א תוד"ה אמר ר"ע: **שם שאני ר"מ.** עיין מ"ר ברא"ת ס"פ ל"ו שתירץ ששתי מגילות כתב גנז הרא"שה וקייס הסניה: [מכת"י **שם דכתיב בהו.** ברכות דף ה ע"א]:

תורה אור השלם

א) עֵינֶיךָ לְנֹכַח יַבִּיטוּ וְעַפְעַפֶּיךָ יַיְשִׁרוּ נֶגְדֶּךָ: [משלי ד, כה]

ב) הֲתָעִיף עֵינֶיךָ בּוֹ וְאֵינֶנּוּ כִּי עָשֹׂה יַעֲשֶׂה לּוֹ כְנָפַיִם כְּנָשֶׁר יָעוּף הַשָּׁמָיִם: [משלי כג, ה]

רבינו חננאל

ת"ר קראה סירוגין יצא כדאמרי'. סירוסין [פא] חדא חדא אחד זולתי אחד. כגון שקורא פסוק ומניח פסוק וקורא פסוק שלישי וחוזר וקורא הפסוק השני שהניח כי האי גוונא לא יצא ר' מונא אמר משום ר' יהודה אף בסירוגין אם שהה כדי לגמור את כולה אע"ג שחזר וקרא הנשאר והשלימה לא יצא. ואוקימנא בששהה לגמור את כולה מרישא לסיפא מויהי בימי אחשורוש עד כי מרדכי היהודי. **ואסיקנא אמר רב יוסף** נקוט דרב ביבי בידך דאמר רב אין הלכה כר' מונא ושמואל אמר הלכה כר' מונא דשמעינן לשמואל דחייש ליחידאה דתנן שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה כו' ופשוטה היא. **וקי"ל כרב** דאיסורא היא ולא חיישינן לשמואל אלא אם קראה סירוגין אפילו שהה כמה יצא ואע"ג דא"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק באחרית ראש השנה בהלל ובמגילה אם שהה כדי לגמור את כולה חוזר לראש הא אמר ר' יוחנן לר' אבהו לדידי לא סבירא לי. ואמר שמע ט' תקיעות בט' שעות ביום יצא ותניא כוותיה **ובתלמוד ארץ ישראל** אמרו משמיה דרב הלכתא כר' מונא שאמר משום ר' יהודה שאמר משום ר' יוסי הגלילי. **ת"ר השמיט בה סופר** פסוק ואותיות וקראן הקורא כמתורגמן המתרגם כלומר דרך המתרגם שמוסיף דברים מלבו לברר הטעם ונמצא קורא אותן הדברים על פה כן גם הקורא את פסוק או אותיות על פה אעפ"כ יצא דדמינן עלה מהא דתניא היו בה אותיות מטושטשות או מקורעות אם רשומן ניכר יצא ואם לאו לא יצא וממתניתין נמי דקתני קראה על פה לא יצא ופרקינן הני מילי בכולה אבל פסוק או אותיות אם ג) עשה וקראן על פה יצא: **ת"ר השמיט בה הקורא** פסוק לא יאמר הקורא אקרא את כולה עם הצבור ואחזור ואקרא אותו פסוק אלא קורא אותה מאותו פסוק וכן מי שנכנס לבית הכנסת ומצא צבור שקראו חציה לא יאמר אקרא מיכן ואח"כ אחזור ואקרא אותה מתחלתה ועד סוף. **קראה מתנמנם יצא** אוקמה רב אשי כגון דנים ולא נים תיר ולא תיר ואי קרו ליה עני להו ולא ידע לאהדורי סברא וכי מדכרו ליה מדכר אם הוא מתנמנם כי האי גוונא יצא ואם לאו לא יצא. **היה כותבה דורשה ומגיהה** אם כוון לבו יצא בשלמא דורשה ומגיהה אם כוון לבו לצאת יצא דהא כתבה כולה ומנחא קמיה אלא כותבה היכי דמי כותבה מיכן שארבעה עשר מותר בעשיית מלאכה מיהו בעינן לקרותה ממגילה שהיא כתובה כולה. ואוקימנא בדמנחא מגילה שלמה כתובה כולה קמיה וקרי בהא דמנחא קמיה פסוקא וכתיב ליה וכרבי יוחנן דאמר אסור לכתוב אפילו אות אחת שלא מן הכתב. **ואע"פ דאמר דכתב ר"מ** באסיא מלבו מגלה וקראה והיה בקי בתורה כולה שהיה יודעה ע"פ הא אמרינן שעת הדחק היתה שלא היתה שם אחרת ומפני שעת הדחק התירו לו אבל זולתי שעת הדחק לא ואפילו למי שהוא [בקי] כר"מ וקי"ל שכתב אחת מלבו והניחה לפניו וכתב אחרת ממנה שנמצא כותב מן הכתובה דמנחא קמיה. אביי שרא לדבי בר הבו למכתב תפילין ומזוזות שלא מן הכתב כי האי תנא. ואסיקנא והלכתא מזוזה צריכה שרטוט תפילין אין צריכין שרטוט ואלו ואלו נכתבים שלא מן הכתב מ"ט מגרס גרסי להו. **היתה כתובה בסם בסיקרא בקומוס כו'.** סם סמא. סקרא סיקרתא שמה. קומוס קומא. קנקנתום חרתא דאושכפי. דיפתרא דמליח וקמיח ולא עפיץ. נייר מחקא. באלו כולו [לא] יצא עד שתהא כתובה על העור[כ] ובדיו דגמר כתיבה כתיבה ג) ויאמר להם ברוך מפיו יקרא אלי את כל הדברים האלה ואני כותב על הספר בדיו: **מתני' בן עיר שהלך לכרך ובן כרך שהלך לעיר אם עתיד לחזור קורא כמקומו.** אמר רבא ל"ש בן כרך שהלך לעיר קורא כמקומו אלא שעתיד לחזור בליל י"ד ונזדמן לו ונתעכב לו ולא חזר קורא בט"ו בבני מקומו. אבל אינו עתיד לחזור בלילי י"ד קורא עמהם דכתיב על כן היהודים הפרזים למה לי עוד היושבים בערי הפרזות לא בא אלא ללמד דפרוז בן יומו קרוי פרוז. וכן מוקף בן יומו קרוי מוקף:

חשק שלמה על רבינו חננאל א) אולי דל"ל סירוסין ירושלמי חדא פרא חדא אחד זולתו אחד כגון וכו' וכ"ה ירושלמי שם כהן לשנא ורבינו מפרש דפרא חדא היינו זולתי אחד. ב) אולי ל"ל אם השמיט וקרא וכו'. ג) כתיב הכא ותכתוב אסתר המלכה וכתיב התם ויאמר כו':

מסורת הש"ס עם הוספות

מ) [שבת לה: גיטין יד. ב"ב כט. חולין ט. לב.], **נ)** עיין ר"ה לד: ובתוס' שם ד"ה לדידי, **ג)** [יבמות פג.], **ד)** שם יח: מא., **ה)** [תוספתא פרק ב], **ו)** תענית יב. פסחים קכ: יבמות נד. נדה סג., **ז)** [עי' תוספות תענית יב: וע"ע היטב תוספות נדה סג.], **ח)** [לקמן דף יט.], **ט)** [שם], **י)** מנחות דף לב:, **כ)** [תוספתא פ"ב], **ל)** [עי' תוספות יבמות קטו. ד"ה א"ר עקיבא], **מ)** מנחות לב:, **נ)** גיטין יט. שבת קד:, **ס)** ב"ב קיט:, **ע)** יבמות דף לט., **פ)** [חולין פח:] ועיין מהרצ"ח, **צ)** וע"ע תוס' יבמות יח: ד"ה שומרת, **ק)** בעירובין יג. (רש"ש), **ר)** [עירובין יג.].

הגהות הב"ח

(מ) [מכת"י רש"י ד"ה עד שיעשה כו' בעוד שהיבמה לפני]:

הגהות הגר"א

[א] גמ' כמתורגמן המתרגם. נ"ב לפרש"י כל זה שפת יתר הוא אבל הפירוש הוא שקראן בלשון תרגום לפי שהיו רגילין בתרגום בעל פה וקמ"ל דאף למכיר אשורית יוצא בלעז וקמ"ל אף שקרא בב' לשונות יצא דהא צריך לקרות כולה ואף המיעוט מעכב מדקאמר (לעיל ע"א) אטו אנן כו' וכ"ה להדיא הפירוש הנ"ל בירושלמי ומ"ש בירושלמי מי שיודע גם אשורית אין יוצא בלעז היינו אם כתובה אשורית דלא כגמ' דילן וקי"ל כגמ' דילן דבזה אף לועז לא יצא מ"מ פשטא דמתני' דקאמר והלועז כו' וגמ' דפריך והא לא ידע כו' ופשטא דירושלמי משמע כדברי הרמב"ן דלא יצא אלא הלועז דוקא וכאן דוקא במקצתה כי היכי דיצא בעל פה אלא ש"ל דגמ' דידן ס"ל כשמואל דלא כר' אבהו מדפריך גמ' מעל פה ולא פריך ממתרגום (ועמ"ש רבינו בא"ח סימן תר"ן):

ליקוטי רש"י

[נדפס בסוף המסכת]

הגהות וציונים

מ) "א"ר יוסף הלכה כר"מ שאמר משום ר"י" ליתא בכת"י וכמה ראשונים, וכ"ה נכון דהא רב יוסף אמר להלן נקוט דרב ביבי בידך ולדידיה רב אמר אין הלכה כר"מ והלכתא כרב באיסורי וכמ"ש התוס' (דק"ס), ועי' שפ"א: **נ)** בכת"י נוסף **דשמעינן ליה:** **ג)** בכת"י וכ"ה נכון **דרמינהי** ברייתות אהדדי (דק"ס): **ד)** בגליון כת"י נוסף **בשלמא דורשה ומגיהה דהא כתיבא כולה ומנחא קמיה אלא כותבה** ה"ד. (וכעי"ד בר"ח): **ה)** [גי' הערוך **הבו**] (גליון), וכ"ה בדפו"י (בגמ' ובדש"י): **ו)** צ"ל **זיקתה** (באה"מ): **ז)** תיבות "וקראן הקורא" שייך לד"ה הבא. ברש"י שברי"ף הוא דיבור בפנ"ע וקראן הקורא. **על פה:** כמתורגמן המתרגם. על פה: **ח)** לכאורה נראה דצריך לציין **והלכתא** תפילין וכו' (רש"ש, ע"ש עוד): **ט)** שייך לדף יט ע"א (גליון): **י)** ט"ס וצ"ל **שחורה**, עי' תוס' בעירובין שם (רש"ש): **כ)** כך היא הגי' במשניות דפו"י (במקום "הספר"), ועי' ידים פ"ד מ"ה ובתוי"ט שם ובר"ח לעיל ט ע"א: